

- VI. Tardy: Psychologie dítěte a dospívající mládeže. Pedagogika I, 1956.
 VI. Tardy: Psychologie dítěte a dospívající mládeže. Sborník prací FF MU, 1957.
 N. D. Levitov: Otázky psychologie charakteru. Sborník prací FF MU, 1957.
 Brohm-Brunecký-Holub: Duševní vývoj dítěte a jeho poruchy. Sborník prací FF MU, 1957.
 T. Nowogrodzki: Entwicklungspsychologie. Čs. psychologie II, 1958.
 H. Remplein: Die menschliche Entwicklung in der Kindheit und Reifezeit. Čs. psychologie III, 1959.
 G. S. Hall - G. Lindzey: Theories of Personality. Čs. psychologie III, 1959.
 J. Stavěl: Dějiny psychologie I. (Psychologie v antice.) Čs. psychologie III, 1959.
 VI. Tardy: Dějiny empirické psychologie. I. díl (19. stol.). Čs. psychologie IV, 1960.
 Teyschl-Brunecký: Duševní vývoj a výchova dítěte. Čs. psychologie IV, 1960.
 K. Čukovskij: Od dvou do pěti. Čs. psychologie IV, 1960.
 Dětské kresby na zastávce smrti. Terezín 1942—1944. Čs. psychologie, 1960.
 L. Kubička: Psychologie školního dítěte a jeho výchova v rodině. Čs. psychologie IV, 1962.
 E. J. Ignatěv: Psychologie zobrazovací činnosti dítěte. Pedagogika XII, 1962.
 Beiträge zur Entwicklungspsychologie des Kindes. Bht 2. Pedagogika XII, 1962.
 Zagala-Szuman: Malujemy. Čs. psychologie VII, 1963.
 Zpráva o XXIV. kongresu Německé společnosti pro psychologii. Pedagogika IX, 1965.
 VI. Tardy: Dějiny psychologie do vzniku samostatné psychologie. Pedagogika XII, 1966.
 VI. Tardy: Psychologie osobnosti. Pedagogika, 1966.
 L. Srp - J. Syrovátková: Duševní vývoj a výchova od narození do dospělosti. Psychológia a patopsychológia dieťaťa III, 1967/68.

PROFESOR G. W. ALLPORT

Dne 9. října 1967 zemřel prof. G. W. Allport. Jeho pozoruhodné životní dílo, pevně kotvící v humanistické filosofii, si jistě zaslouží hlubší zamyšlení. Dnes si jen připomeňme jeho nesnadnou úlohu, kterou sehrál jako prostředník mezi evropskou a americkou psychologií. Vyškolen v Hamburku u W. Sterna, přijal za své jeho personalistické východisko, aby je pak originálně rozvinul ve svých studích z psychologie osobnosti. Tato orientace mu poskytla nejen spolehlivou oporu pro bojovnou polemiku se standardem severoamerického psychologického myšlení, ale otevřela mu zároveň po druhé světové válce doširoka dveře evropské psychologie. Dnes tu je autorem nejen často překládaným, ale ještě častěji s opravdovým respektem citovaným. Sám hluboce přesvědčen o správnosti jeho filosofického východiska, chtěl bych vyslovit lítost nad jeho úmrtím za všechny jeho oddané čtenáře u nás v Československu.

Jiří Mrkvička

I. STRETNUTIE PSYCHOLÓGOV PODUNAJSKÝCH KRAJÍN

Z iniciatívy Ústavu experimentálnej psychológie SAV v Bratislave konalo sa v dňoch 14.—19. sept. 1967 v Bratislave a v Smoleniciach I. stretnutie psychológov podunajských krajín. Hlavnú náplň stretnutia tvorilo sympóziu o problémoch vnímania. Stretnutia sa zúčastnilo 55 odborníkov z 11 európskych krajín a prerástlo tak vymedzený geografický rámec. Na sympóziu o vnímaní odeslalo 30 referátov a 7 sa odovzdalo písomne. Témy referátov sa týkali najrôznejších otázok psychológie vnímania, metodologických problémov a najnovších experimentálnych výskumov z prírodných oblastí.

Prof. *Rohracher* (Viedeň) sa v svojom príspevku zamyslel nad súčasnými koncep-

ciami psychológie vnímania. Významné objavy neurofyziológie zmyslov nemajú primeraný psychologický pendant. Hlavný problém psychológie vnímania vidí *Rohracher* vo výskume toho, čo sa dá na základe subjektívneho sveta vnemov vypovedať o objektívnej skutočnosti. Prof. *Metzger* (Münster) na príklade opticko-haptických ilúzií rozmerov pri trojdimenzionálnych predmetoch ukázal, ako zdánlivo nenáročné výskumné techniky môžu prispieť k riešeniu základných otázok. Vyvracia názor, že tieto ilúzie sa vyskytujú len v umelej laboratórnej situácii a popiera všeobecnú teóriu, podľa ktorej sa dvojrozmerné figúry dajú chápať ako zobrazenia trojrozmerných rozdelení. *Daniłova* (Moskva) referovala o neuronálnych mechanizmoch synchronizácie a desynchronizácie mozgovej elektrickej aktivity. Podstatu

EEG-reakcie na sensorické podnety treba podľa nej hľadať v rôznych neuronálnych mechanizmoch. V referáte o psychologických problémoch rozlišovania porovnáva *Kossov* (Moskva) klasickú metódu usporiadovania podnetov s metódou párových intervalov, ktorú sám vypracoval. V konečných dôsledkoch umožňuje jeho metóda prechod k intervalovej stupnici. *Tánzos* (Budapešť) skúmal časové konštanty optického vnímania. Jeho pokusy s prahovou citlivosťou prerušovaných svetelných podnetov dokázali, že časové extrémne hodnoty pod 300—500 msec. sa nachádzajú aj v poradí prahovej veličiny, a to keď trvanie impulzu je pod celkovým trvaním sumácie. *Fieandt* (Helsinki) referoval o vedeckom význame percepčného pokusu. Odmieta vyvodzovať pozorované odpovede len na základe predchádzajúcich udalostí a žiada si všímať aj sprievodné zážitky. Doporučuje aj všímať si psychológovi vnímania z hľadiska zážitkov pokusného zvierata, čo by napr. mohlo pomôcť pri lepšom vyhodnocovaní Skinnerovej problémovej skrinky. *Slama-Cazacu* (Bukurešť) referovala o porovnaní účinnosti verbálnych a neverbálnych podnetov. Jej výsledky ukazujú kratší verbálny aj motorický odpovedový čas na verbálne podnety, ako pre neverbálne. Ponúka hypotézu vnútornej verbalizácie ako konečnej fázy vnímania, ktorá pri verbálnych podnetoch prebieha ľahšie. *Junge* (Berlín) skúmala poznateľnosť krátkodobých optických a akustických signálov v šume. Signálne prahy sú závislé na čase a najvýhodnejší čas pre výkon bol medzi 1 sek. a 300 msec. *Haubensak* (Münster) podrobil experimentálnej analýze vzťah konštatnosti veľkosti ku geometricko optickým ilúziám. Na trojmo rozdelenej horizontálnej úsečke sa ukázalo, že precenenie strednej úsečky je 1. funkciou názornej nerovnakosti zástoja jednotlivých častí a 2. funkciou tej vzdialenosti, ktorú by sme dostali, keby bol stredný segment perspektívnym obrazom druhého znázornenia celej úsečky, ktorá je vzdialenejšia a tým sa javí v obraze ako menšia. *Künnapas* (Štokholm) analyzoval subjektívnu vzdialenosť ako funkciu vizuálnych kľúčov. Zistil, že 1. akomodácia neumožňuje presné vnímanie vzdialenosti, 2. veľkosť sietnicového obrazu je jeden z hlavných kľúčov pre posúdenie vzdialenosti, 3. rast počtu kľúčov spresňuje vnímanie vzdialenosti a istotu posudzovania.

Referáty pracovníkov ÚEP v Bratislave informovali o syntetických výsledkoch ústavu a jednotlivých pracovníkov. O dis-

kriminačných experimentoch referoval *Kováč* s koncepčným zameraním. Výskumy sensoricko-percepčnej pohotovosti doložil zisteniami jej multifaktorovej závislosti. Naznačil možnosti využiť výsledky pre psychodiagnostické a didaktické ciele. V referáte o vplyve veku na vnímanie zhrnul *Kováč* rad vlastných výskumov a prác svojich spolupracovníkov, ktoré potvrdzujú regresný vplyv involúcie aj na percepčné funkcie. Vnímanie v situácii stresu skúmal *Daniel*. Pri dvojitej a trojitej konfliktovej činnosti pozoroval najväčší vplyv na sledovanie textu a záznam podstatných prvkov. Pozoruhodné je zistenie, že výkon v sekundárnej činnosti operátora má pre hodnotenie jeho výkonu a schopností vyššiu diagnostickú hodnotu, ako výkon v primárnej činnosti. Informačný prístup k vnímaniu skúmal *Stríženec*. Na základe vlastných a cudzích výskumov uzaviera, že súčasná teória informácie sa dá využiť len pri jednoduchších zložkách procesu vnímania. Pri aplikácii modelových zjednodušení neslobodno zabúdať na aktívny a výberový postoj subjektu ku vnímanej realite. Rad vlastných výskumov z oblasti bezprostrednej pamäti zhrnul *Dornič*. Zisťuje superioritu sluchu a naznačuje vysokú pravdepodobnosť hypotézy akustického kódovania aj zdánlivo neverbalizovateľných podnetov. V referáte o vzhľadovej kontrole považuje *Dornič* za najzávažnejšie to experimentálne zistenie, že so zvyšujúcim so počtom súčasne prezieraných objektov sa objavuje všeobecná tendencia skracovať priemer času na podnet. S rastúcim počtom súčasne exponovaných prvkov pozoruje aj rast podceňovania ich počtu. *Dornič* referoval aj o reverzibilitate v zrakovom vnímaní. Rad jeho experimentov svedčí o centrálnom podmienení reverzibility. Taktiež zisťuje, že úroveň satiacie je pozitívne zrýchlenou funkciou času pozorovania. *Soudkovej* referát sa týkal percepčného učenia. Na základe experimentov predpokladá, že zákon externého posilnenia nemusí platiť ako univerzálny princíp učenia. Percepčné učenie chápe ako zámerne navodený učebný proces, v ktorom základnou zmenou — ako funkciou cvičenia — je zmena v percepcii učiaceho sa subjektu. — O výskumoch vnímania z hľadiska bioelektrickej reaktivity kože referoval *Uherík*. Na základe analýzy záznamov vyčleňuje štyri typické schémy reaktivity. Najcharakteristickejším znakom posudzovanej krivky reaktivity je časové trvanie jej zostupnej fázy, ktoré vyjadruje zástoj kompenzačného mechanizmu reaktivity,

dynamiku základných nervových procesov. *Halmiová* v referáte o osobnostných faktoroch a vigilančnom výkone zisťuje významové rozdiely medzi osobami tzv. silného a slabého typu. Konzistentnosť výkonu a zloženia skupiny pozorovala pri apriornom i aposteriornom začlenení p. o. do typickej skupiny. O experimentoch s vigilančnou situáciou referoval aj *Šipoš*. Osobitne jemnou metodikou skúmal vplyv sensorickej ostrosti na vigilančný výkon a napriek hypotetickým predpokladom iných autorov nijaký vplyv ostrosti na typický pokles nezistil.

Geréb (Szeged) zisťoval dôsledky monotónie a záťaže. Monotóniu považuje za stav závislý od predchádzajúcich foriem činnosti. Čím vyššia je úroveň koncentrácie pred alebo počas činnosti, tým vyššie môže byť utlmujúce pôsobenie monotónie. Z hľadiska základného výskumu analyzoval Rorschachov test *Fischer* (Viedeň). Ukazuje, že odvodenie kvantitatívnych údajov z odpovedí p. o. ako miery špecifických osobnostných vlastností spočíva na formálne presných a empiricky overiteľných predpokladoch. Opiera sa o analýzu 216 prevedených klinických skúšok. *Chalupa a Čížková* (Brno) skúmali činnosť operátora pri pátracej činnosti. Zisťujú, že čas pátrania závisí jednak od počtu exponovaných symbolov, jednak od ich zložitosti. Čas rastie približne rovnomerne s počtom alternatív. V protiklade k *Hickovmu* zisteniu konštatujú, že prijímanie a spracovanie informácie pri pátracej činnosti prebieha inakšie, ako pri meraní dizjunkčívneho reakčného času so sukcesívnym podávaním podnetov. *Martonová a kol.* (Budapešť) previedli experimenty s vnímaním u opíc. Premietanie farebných a čiernobielych obrazov ošetrovateľa, živočíšneho druhu, potravu a iných predmetov vyvolalo u opíc *Macacus rhesus* špecifické motorické a emociálne reakcie, keď sa dostali do blízkosti obrazov. Autori tieto reakcie považujú za uskutočnenie implikovaných špecifických motorických facilitácií na úrovni vonkajšieho správania vo vnímaní. *Bardin* (Moskva) porovnával pri vnímaní indikátor odpovedového času a správnosti odpovede. Obomi metódami zistené výsledky nedoporučuje stotožňovať. RČ sa podľa neho viac hodí pre prácu v oblasti tých hodnôt signálu, ktoré sú blízke operačným prahom. Chybovosť je výhodnejšia v oblasti tých hodnôt signálu, ktoré sa blížia psychofyzickému prahu. *Hajos* (Marburg) referoval o psychofyziológických problémoch „farebných kontúr“

a „kontúrových farieb“. Analyzoval štyri experimenty s vyvolaním farebných následných efektov. Medziiným dokazuje, že *McColloughov* efekt nie je závislý od stimulácie pomocou uzavretých kontúr; stačí, ak sa podnety zhodujú s recepčným polom farebného detektora v genikulatum laterale. *Adorjáni* (Budapešť) referoval o niektorých koreláciách medzi elektrofyziologickými a psychologickými charakteristikami percepčného učebného procesu u schizofrenikov. Schizofrenici sa rozdelili na skupinu s percepčnou poruchou (P) a skupinu bez percepčnej poruchy (NP). Experimenty ukázali, že v skupine P existuje popri poruchách špecifických a nešpecifických interakčných systémov určitý organický defekt frontálnych lalokov. *Liedemit* (Berlin) skúmal zvýšenie zrakového výkonu informačného prenosu v spojitosti s mikropsiou a makropsiou pri akomodačno-konvergenčnom zrušení väzby. Použili sa Landoltove prstence. Výsledky ukázali, že pri prahových podmienkach vnímania sa dosahuje izolovanou zmenou konvergencie pri udržiavaní konštantnosti akomodačného vzdialenia značné zväčšenie preneseného množstva informácie.

Ivan Šipoš

UNIVERZITNÉ MESTO TÜBINGEN

Taký je neoficiálny názov veľkého, niečo vyše päťdesiat tisícového mesta v badensko-würtenbergskej časti NSR. Stretnete sa s ním nielen na pohľadniciach a suveníroch z tohto stredoveko-moderného mesta, ale potvrdí vám to aj skutočnosť: prinajmenšom každá druhá budova je tu vedecko-výskumný ústav a práve tak prinajmenšom, každý druhý obyvateľ má niečo dočinenia s univerzitou. Povráva sa dokonca, že tí prví sú tam predovšetkým preto, aby umožnili život a prevádzku tým druhým, tj. zamestnancom a študentom univerzity.

Samotná univerzita môže už svojím trvaním (založená bola r. 1477) vzbudzovať obdiv (najmä u zaoceánskych kultúrnych turistov). Ak si navyše vypočujete, kto každý z kultúrnych dejateľov Európy získal vzdelanie alebo pôsobil v tejto inštitúcii, utvrdíte sa v presvedčení, že známosť mesta nerobia len civilizačné výdobytky.

Prirodzene, že aj psychológia tu má svoju — hoci kratšiu, predsa však tradíciu. Psychologický ústav univerzity založili r. 1923. Dnes sa však práve v tomto odbore